

РОЗДІЛ І. ТЕОРІЯ МОВИ

Анатолій Загнітко

DOI 10.31558/1815-3070.2019.38.1

УДК 811.161.2'367.622(045)

**ФУНКЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ІННОВАЦІЇ В СУЧАСНОМУ СИНТАКСИСІ:
ОБ'ЄКТИВНИЙ ПРОСТІР¹**

Схарактеризовано функційно-комунікативні інновації в сучасному синтаксисі із простеженням особливостей і закономірностей реалізації доцентрових і відцентрових тенденцій у внутрішньореченнєвій і зовнішньореченнєвій структурі, виявом позиційного закріплення синтагмально розподібнених граматичних форм, сегментованих і парцельованих новотворів. Встановлено якісну нетотожність анормативних і нормативних структур із диференціюванням узусного та мовленнєвого закріплення інноваційних похідних. Розглянуто дистинктність через тенденції розчленування й доповнення зі з'ясуванням їхнього статусу в сучасному об'єктивному синтаксисі. Окреслено співвідносність розчленування, доповнення, синтагмального розподібнення з доцентровими і відцентровими внутрішньореченнєвими інтенціями, виокремлено логізацію морфологічних форм іменникового роду, числа в накопиченні аналітичних тенденцій у сучасній об'єктивній граматиці. Скваліфіковано функційно-комунікативний статус редукції позицій, їхньої імплікації у внутрішньореченнєвій структурі.

Ключові слова: розчленування, доповнення, функційно-комунікативна інновація, об'єктивний синтаксис, логізація.

0. Мовносоціумна граMATика належить до активного зразка граматик, тому що відбиває у своїх закономірностях і реалізаціях увесь обсяг функціонування мови. Її одиниці не регламентовані, основним її функційним виміром постає комунікативний (Zahnitko 2017: 32–34; 2018: 52–58). Мовносоціумна граMATика є об'єктивною, оскільки основним полем функціонування постають мовленнєві інтенції адресанта, що об'єктивують завдання ситуації з відповідним фондом пресупозиції. Адресант прогнозує наявність в адресата певної множини знань, тому граMATика є водночас і суб'єктивною, в якій активними постають суб'єкт-адресант і суб'єкт-адресат. Проблеми мовносоціумної граMATики перебували в полі зору проблемної групи кафедри загального та прикладного мовознавства і слов'янської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса, яка певний час (2015–2017 рр.) опрацьовувала наукову тему «Комунікативно-прагматична і дискурсивно-граматична лінгвоперсонологія: структурування мовної особистості та її комп'ютерне моделювання» (номер державної реєстрації 0115U000088) (2015–2017)», окремі її аспекти поглиблює в науковій темі «Об'єктивна і суб'єктивна мовносоціумна граMATика: комунікативно-когнітивний та прагматико-лінгвокомп'ютерний виміри». (0118U003137) (2018–2020)». Проблеми комунікативної граMATики перебувають у полі зору Ф. Бацевича (Bacvych 2004), Г. Золотової, Н. Оніпенко, М. Сидорової (Zolotowa, Onyenko, Sydorowa 2002), Л. Михайлов (Mihaylov 1994), до цього прилягають студіювання комунікативної граMATики в дидактичному аспекті (А. Стрельникова (Strelnikova 2015: 1039–1042) та ін.). У розрізі комунікативно-лінгвістичних студіювань актуальними постали питання комунікативних реєстрів, мовленнєвих актів і мовленнєвих і / чи комунікативних жанрів (типологія, форма, структура та ін.), комунікативні й комунікативно-прагматичні ситуації, встановлення особливостей міжкультурної й міжособистісної комунікації, співвідносність / неспіввідносність вербальної та невербальної комунікації і под. Актуальним постає встановлення інноваційних процесів у сучасному мовносоціумному об'єктивному синтаксисі з окресленням тенденцій ускладнення й надускладнення традиційних системно визначуваних синтаксичних одиниць і водночас простеження новітніх тенденцій розчленування, відокремлення й виокремлення тих чи тих компонентів із цілісних структур, що в сукупності своїй репрезентують множину дистинктності.

Метою дослідження є встановлення кваліфікаційних і класифікувальних параметрів розчленування, доповнення в межах реалізації дистинктності й диференціювання функційно-комунікативної інновації з визначенням основних і / чи неосновних лінійно-позиційних, текстово-горизонтальних і текстово-вертикальних реалізацій. Заявлена мета мотивує вирішення відповідних завдань: 1) скваліфікувати розчленування й доповнення в межах категорії дистинктності; 2) з'ясувати основні різновиди функційно-комунікативних інновацій в лінійно-позиційному внутрішньореченнєвому й текстово-горизонтальному просторі; 3) скваліфікувати сегментацію, парцеляцію, логізацію в мовносоціумному об'єктивно-синтаксичному вимірі; 4) встановити функційне навантаження розчленування й доповнення, порушення внутрішнього синтагмального відхилення від координації у внутрішньореченнєвій структурі; 5) схарактеризувати співвідносність доцентрових і відцентрових сил у внутрішньореченнєвій структурі з дистинктними силовими точками.

Теоретичне значення дослідження мотивоване поглибленням обґрунтування дистинктності в об'єктивній мовносоціумній граMATиці на синтаксичному й морфологічному ярусах зі встановленням статусу розчленування й доповнення, логізації у структурі категорії дистинктності. Новизна аналізу визначається уточненням дистинктності в різних системних одиницях (внутрішньотекстових утвореннях, окресленням її співвідносності з іншими

¹ Дослідження виконано в межах фундаментального наукового проєкту «Об'єктивна і суб'єктивна мовносоціумна граMATика: комунікативно-когнітивний та прагматико-лінгвокомп'ютерний виміри» (0118U003137).

рівнорядними й нерівнорядними похідними. Практичне значення студіювання актуалізоване можливістю використання його результатів в університетській практиці курсів синтаксису теорії мови й загального мовознавства, наукових пошуках з опрацювання активних процесів у граматичному ладі української та інших слов'янських мов.

1. Новітні процеси в активному синтаксисі розглядали Н. Акімова (Akimova 1994), Ш. Баллі (Balli 2001), Н. Валгіна (Valgina 2003), А. Загнітко (Zahnitko 2011; 2018), Н. Любезнова (L'ubeznova 2010), А. Сковородников (Skovorodnikov 1981), Є. Харитонова (Haritonova 2014) та ін. із послідовним наголошуванням на функційних площинах парцелювання, сегментування, видозмін у послідовності і синтагмальній мотивації синтаксичних зв'язків. Історія дослідження різноманітних тенденцій розриву, виокремлювання, розчленування цілісних системних одиниць на дві й більше самостійні похідні утворення пов'язана з термінологічним окресленням (розчленування синтаксичної одиниці описував свого часу Ш. Баллі (Balli 2001), кваліфікуючи його як дислокацію), визначенням функційного навантаження розчленування, зокрема парцеляції. 3-поміж визначальних функцій парцеляції розмежовують: зображувальну, характерологічну, емоційно-видільну й експресивно-граматичну (Skovorodnikov 1981: 25, 34–41). Зображувальна (↔ змальовувальна) пов'язана зі створенням ефекту уповільненого кадру, виділення чи виокремлення деталей, створення несподіваної паузи, посилення ефекту тривалості й зображувального контрасту, а для характерологічної істотним є відтворення мовленнєвої манери суб'єкта оповіді з особливим функційним виявом: приєднувального зв'язку, створення контекстів невластиво-прямого мовлення, відтворення внутрішнього мовлення з переданням психо-емоційного стану суб'єкта. Емоційно-виражальна (↔ емоційно-зображальна) функція зорієнтована на відтворення емоційного стану й емоційної оцінки, що відбито в емоційно-експресивному тлі синтаксично похідного утворення. Експресивно-граматична функція пов'язана з актуалізацією тих чи тих синтаксичних відношень. Жодна із заявлених функцій не постає окремо, вони синтезовані, що й зумовлює посилення функційного навантаження розчленованих структур, силового поля новоутворень, пор.: *Лишень там усе здається справжнім. Тому що з перших сторінок інтуїтивно розумієш – хоче тебе автор збити з пантелику, тобто надурити, чи навпаки, готовий привідкрити свою душу й впустити до неї хоча б на мить (200 чи 300 сторінок – залежно від обсягу)* (Dara Korniy) – характерологічна; *Аліна сиділа у студентському кафе, попиваючи каву, і читала. Кафку* (Dara Korniy) – емоційно-зображальна (не просто читала (перебувала в стані читання), а насолоджувалася творами Кафки); *Місяць тому йому на день народження хресний подарував розкішного шестимісячного сіамського kota. З власним паспортом, вже добре вишколеного* (Dara Korniy) – емоційно-видільна + експресивно-граматична; *Вона, наче прудка мавпочка, все-таки потрапила видряпуватися на вищі полиці. А з роками – на найвищі* (Dara Korniy) – експресивно-граматична.

Дистинктивність пов'язана з особливим статусом у сучасному українському синтаксисі смислового тла речення, функційним статусом 3-поміж дистинктивності логізації, сегментації, парцелювання та ін. Дистинктивність співвіднесена з дискурсною й дискурсивно-прагматичною мовленнєвими й узусними функціями, оскільки дискурсна функція «спрямована на доцільне використання речення в дискурсі», що «розв'язує <.> стратегічне розташування «теми» в реченні (коли вважають темою перший складник речення, позбавляють поняття теми такого функційного зачину). У термінах комунікативного динамізму <.> тема є елементом з мінімальною дискурсною функцією (їй притаманний найменший ступінь комунікативного динамізму (Дж. Фірбаса)), для неї характерний найменший вплив на розвиток дискурсу» (Zahnitko 2012₄: 115), а дискурсно-прагматична функція безпосередньо «пов'язана з комунікацією та виявом внутрішньореченнєвої лінійності: а) статус, визначуваний інформацією; б) послідовно марковані операції зміни відношень; в) членування дискурсу» (Zahnitko 2012₄: 1160]. Для мовця актуальним постає встановлення оптимальної співвідносності між лінійною ємністю речення, відповідними опціями останнього та смисловим обсягом реченнєвої структури. Тому ситуативно значущим є вияв комунікативної невдачі, актуалізовані через питання зразка *«Я це зрозумів, але ми так не говоримо; У нас так не можна говорити»* (Zahnitko 2012₄: 116). У логіці дистинкцію розглядають як пізнавальний акт, у реалізації якого фіксована відмінність між предметами дійсності або елементами свідомості (відчуттями, уявленнями та ін. (пор.: [Toftul 2012: 38])). Дистинктивність в об'єктивному мовносоціумному граматичному ладі потрібно кваліфікувати як актуалізоване відображення морфологічними й синтаксичними формами відмінностей між реаліями реального світу, що мотивоване низкою відповідних соціальних запитів: гендерних, генераційних, культурних, корпоративних, територіальних та ін.

У морфології логізація простежувана в посиленні вживання узусно мотивованих і лінгвоіндивідуалізованих граматичних форм іменників – назв осіб жіночого роду та ін.: *І школярик зненавидить твої поези, так само, як не розуміє і не любить їх його навчителька-філологиня* (S. Prociuk); *А керівничка обмежувалась лише наставницькою розмовою на виховній годині* (L. Deresh); *Сама екс-прем'єрка у своєму посланні, оприлюдненому 12 вересня, заявила, що “абсурдні” справи проти Власенка є “останнім ударом у серце українських надій на підписання угоди (про асоціацію з ЄС)”* (Korespondent. 2013.27.11); *Видатна мовознавчиня, львівчиня та Заслужена Орлиця України Ірина Фаріон вже поінформована про успіхи свого послідовника?* (Novyny Vinnytsi. 12.01.2018); *Для того, аби звернути увагу на цю проблему й показати, що фахівчинь так само багато, як і фахівців; Кампанія проти сексизму в політиці й ЗМІ «Повага» створила відкриту для преси базу даних різногалузевих експертот «Спитай жінку»* (A. Kostovs'ka).

У синтаксичному ладі дистинктивність функційно навантаженою постає через активне розширення вияву підрядного прислівного синтаксичного зв'язку у формі прилягання на рівні словосполучення й речення, а також реалізації аналітичної позиційності в синтаксичних формах предикативного реченнєвотвірного синтаксичного зв'язку, зокрема співвияві, супряжності. Не менш функційно навантаженим є ущільнення лінійних позицій (словосполучення й речення), активізація приєднувальних і парцельованих утворень (речення й текст) та ін.: *Десь тут*

має бути самотній товстий дуб на узліссі (L. Postnyk); Перед ним бовванів тин, перелаз, великі голови соняшників на городі (O. Berdnyk); Грушевич варив чай з вишневих прутиків і слухав художника (R. Andriashyk); “Які вже є”, – сказав я. Ми якраз дісталися мети нашої подорожі й вийшли з тунелю на узліссі, неподалік спокійного струмка (O. Avramenko, V. Avramenko) → відмінкове прилягання у вторинних словосполученнях і валентно незумовлених реченневих позиціях (дуб → (який? ↔ де?) на узліссі; соняшників → (яких? ↔ де?) на городі; чай → (який? ↔ з чого?) з вишневих прутиків; тунелю на узліссі (з якого? ↔ де?); Ніч зоряна, морозна, сповнена дзвінкої тиші (S. Doloman); “Чудовий теплий день”, – сказав я (O. Avramenko, V. Avramenko) → супряжність у реченні (ніч зоряна, морозна; день чудовий, теплий); Учителювати сьогодні – постійно працювати над собою (Molod` Ukrainy. 2012.12.07); Чорний колір – колір зради... (N. Livus`ka-Holodna); Ніч... а човен – як срібний птах!.. (Y. Pluzhnyk) → співв'яз у реченні (колір – колір; човен – як птах); У мене хата на краю села (L. Kostenko) → аналітична позиційність у реченні (хата на краю села), пор. також: На узліссі побачив вовка Торкнув його проміщем і запитав: – Холодно? (V. Bahrova); “Обдзвоніть, будь ласка, членів кафедри: попередьте, що завтра кафедра буде не о третій, а о четвертій” (V. Nestaiko) → ущільнення лінійних позицій у словосполученні й реченні (завтра → засідання → кафедра); Я чула, що не можу терпіти її обік себе. І я вбила її (I. Franko); На мене дивилися цікаві очі. Великі, довірливі, карі (С. Васильченко); У нього технічний талант. Рідкісний (P. Zahrebelnyi); Степ квітнув. Незайманий, звіку неораний, високотравний (O. Honchar) → приєднувальні конструкції у реченні й тексті (І я вбила її; Великі, довірливі, карі; Рідкісний); (Тихон:) (Входить.) Щось серйозне сталося. Зустрів Макса. Схвильований страшенно. Кудись побіг (V. Vynnychenko); Вирізали. Дітей моїх. Моїх дітей. І не моїх дітей. Всіх дітей. Вирізали (O. Pahlavska); Поїзд. Їде в одному напрямку. А дівчинка в червоному спортивному костюмі танцює в коридорі. В протилежному напрямку. Без музики. Супроти. Навпаки (O. Pahlavska) → парцельовані похідні утворення в реченні (Схвильований страшенно; Дітей моїх. Моїх дітей. І не моїх дітей. Всіх дітей; В протилежному напрямку. Без музики. Супроти. Навпаки). Накопичення лінійно контактних парцелятивів посилює внутрішньореченнєву відцентровість, автономність таких парцелятивів, що з кожним кроком набувають все більшої опосередкованості: На стадіоні – людно. Тому що субота, тому що вихідний, тому що тепло, тому що вже майже літо (Dara Korniy) – чотири кроки опосередкованості (Тому що субота (перший крок), тому що вихідний (другий крок), тому що тепло (третій крок), тому що вже майже літо (четвертий крок)). Компоненти на кшталт дуб → (який? ↔ де?) на узліссі; соняшників → (яких? ↔ де?) на городі; чай → (який? ↔ з чого?) з вишневих прутиків; тунелю на узліссі (з якого? ↔ де?), постаючи в ініціалній позиції набувають особливого статусу в інтенційній моделі комуніканта-адресанта, фокусуючи увагу на синкретизмі семантики, а для комуніканта-адресата особливим є діагностування заявленої семантики, її розпізнавання. Постаючи в ініціалній позиції, локативний компонент, наприклад, не лише виражає відповідну субстанційну семантику, а й виражає регулярну семантику реалізації дії в певному просторі, поза яким вияв дії і / чи стану є неможливим. На відміну темпоральний компонент є нерегулярним, реалізуючи чи наступність дії, експозитивну актуалізованість, послідовність, одночасність та ін.: Після урагану літній парк нагадує калічного діда (V. Yeshkiliev) – наступність; Уранці Карпо вийшов зі стаєнки на вулицю, відв'язав білого та золотавого коней і заграє у свою тисову фляру (Dara Korniy) – експозитивна актуалізованість; В дні вдалих поповнень сонце сяяло якравіше (V. Yeshkiliev) – одночасність та ін.

Приєднувальні конструкції відбивають напрями ускладнення смислової ємності речення, посилення відцентровості й насичення текстовими властивостями, а парцельовання – розчленування цілісного утворення на дві й більше ситуативно визначуваних мовленнєвих похідних: Татко колись вирішив, що це саме «воно» для майбутнього митця. І логіку розвиває, й уважність, і тіло тренує, постійно на свіжому повітрі, а головне – зміцнює дух (Dara Korniy).

2. Функційно-комунікативні синтаксичні інновації охоплюють різні спектри вияву, з-поміж яких найбільш поширеною постає дистинктність. Дистинктність мотивована завданнями щонайточнішого відтворення ситуативно орієнтованих і прагматично інтенційних смислів у продукованих динамічних похідних, де можна спостерігати функційно мотивовані лінгвоіндивідуалізації, що в значній частині системно симетризовані й покривають мовні лакуни. Одні з них відбивають особливості прагматизації сучасного суспільного простору. До заявлених належать, зокрема, фемінативи, що актуалізують сучасний гендерно мотивований мовносоціумний простір, а також звуження множини невідмінюваних іменників (за іншою термінологією – іменників нульової відміни): пор. 1) викладач – викладачка, митець – мисткиня, художник – художниця і біолог – біологічка, історик – історичка, фізик – фізичка, хімік – хімічка, виборець – виборчиня, курець – курчиня, нащадок – нащадкиня, політолог – політологиня, психоаналітик – психоаналітикиня, психолог – психологиня, свідок – свідкиня (свідчиня), теоретик – теоретикиня, фотограф – фотографиня, пор. також думку про «вродження» та зростання активності суфікса -ин(я) (Tarapenko 2015: 11); 2) авто (в усіх відмінкових формах) – авта (авту, авто, автом, (на) авті, авто), депо (в усіх відмінкових формах) – депа (депу, депо, депом, (на) депі, депо), кіно (в усіх відмінкових формах) – кіна (кіну, кіно, кіном, (на) кіні, кіно), манто (в усіх відмінкових формах) – манта (манту, манто, мантом, (на) манті, манто), радіо (в усіх відмінкових формах) – радіва (радіву, радіо, радівом, (на) радіві, радіо), ситро – ситра (ситру, ситро, ситром, (на) ситрі, ситро). Інші визначувані тенденціями мовної економії: 3) тема хвилює, фірма гарантує, кафедра вирішила, група швидкого реагування, портрет на тлі ← тема хвилює учнів, фірма гарантує надійність, викладачі, які брали участь у засіданні кафедри, вирішили, група швидкого реагування на події, портрет на тлі епохи та ін. У кожній з аналізованих груп перший компонент відбиває нормативні тенденції, а другий – аномативні. Для першої групи наявність аномативних форм актуалізована сучасними соціальними запитами, їх логізацією – потребами реалізації у відповідних формах гендерних

підходів у репрезентації участі осіб у суспільному житті, що може тим чи тим чином суперечити усталеним мовно-літературним традиціям, кодифікованим нормам, напрацюванню моделі соціального статусу особи в суспільстві: *Вирішивши допомогти учневі виплутатися, щоб і самій не потрапляти в незручне становище, біологічка наважись на підказку: "Його звали так само, як кіноартиста Чапліна" (О. Ігванес); "Історію буду викладати. Мене за радістю в райвно зустріли. Знають же. Та й діти раді. Але тут була вже історичка" (О. Verdnyk); Вона була найелегантнішою жінкою в усій школі, хоча ніколи не вбиралася з такою старанністю, як, наприклад, учителька англійської, не робила таких високих і ретельно залакованих зачісок, як учителька російської, не фарбувала вії так сильно, як фізичка, і не їздила до школи власним авто, як хімічка (І. Rozdobud'ko); "То що ж ми маємо?" – перепитує хімічка. Маріанна щось швидко пише і підштовхує мене – і розчин розхлюпується по її зошити (N. Vichuia); "Та це ти радіва наслухався", – відмахнулася сваха Марфа (М. Суба); Цілу дорогу до самого її дому вона як у рот води набрала. Я її давай розважати, до кіна тягнув, – не хоче (В. Antonenko-Davydovych); Вночі під Тайгайським мостом стихають паровики, тільки біля дена чути задумане шипіння (М. Ktvlyovuj); З іронічними посмішками беруться хлопці за пляшки свого **супра** та лимонаду (О. Honchar). Мовносоціумний простір реалізації актуалізованих фемінних іменників із чітким окресленням статі особи виявляє різні дискурсивні практики їх застосування з наявними відтінками сумнівів, заперечень, схвалення та ін., підтверджуваними відповідними мотивами: «Моя дружина – фотографія», – каже знайомий. Хм, фотографія? Звичніше ж – фотограф. Та, виявляється, вживання фемінативів дуже важливе у щоденному мовленні (Filosofesa, fotohrafynia... // HRINCHENKOinform (Rezhym dostupu: [http://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/vchytelko-moya/#.Xc7t\(QdUzblU](http://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/vchytelko-moya/#.Xc7t(QdUzblU) (12.06.2019))). Щодо вживання фемінативів, вияв яких інколи є дискурсивно мотиваним і ситуативно маркованим, гендерно актуалізованим автор резюмує: «По-перше, це те, що чітко відмежовує солов'їну від російської. По-друге, наявність фемінативів у мовленні – ознака громадянського суспільства, яке поважає жінок, кажуть фахівці» (tam samo).*

3. Функційно-комунікативні інновації мотивовані різноманітними тенденціями взаємодії синтаксичних одиниць у дискурсивних практиках, їхнім взаємонакладанням. Дистинктність пов'язана з різноманітними виявами контамінованості в сучасному синтаксичному ладі. Контамінованість постає результатом активної взаємодії типологічно подібних синтаксичних форм, що зумовлює утворення лінгвоіндивідуалізацій (мовленнево-динамічний рівень) чи формування синкретичних конструкцій (системно-мовний ярус): *І як би там не було, а вже віддавна повелосся: коли десь пороблено якусь школу, чи бешкет, а чи сварка виникла, то неодмінно мусить бути в тому Галька замішана, мусить бути винна. Галька – і ніхто більше (N. Vichuia) – безсполучниковість + сполучниковість (підрядна (повелосся: коли)) – лінгвоіндивідуалізація; **Настрій такий, наче** після щойно виграної битви (Y. Vynnyshuk) – атрибутивність + порівняння (такий, наче); *В хаті запала така тиша, наче всі вичікували ще когось, що має сказати своє останнє слово (В. Antonenko-Davydovych) – атрибутивність + міри і ступеня дії (така, наче); Андрієві треба було щось сказати, щось **таке, щоб** загаяти час, щоб відвести те, що за тим "Ну?" має прийти, але він не знайшовся що сказати (І. Bahrianyi) – атрибутивність + мета (таке, щоб); *Бо чув про всякі базари, на яких продають усяку всячину, але про **такий, де** продавали б пташок, чути не випадало (Y. Hutsalo) – атрибутивність + локативність (такий, де); *Не з'явився він і в **той** день, коли з Басри вийшов у море на хвилях припливу останній вітрильник із зимовими запашинами яблуками з Мосула і Шама (Y. Lohvyn) – атрибутивність + темпоральність (той, коли). Синкретизм є надзвичайно поширеним і функційно, і структурно, і семантично, відображаючи у своїх основних виявах поєднання двох і більше різновидів семантичних відношень. Синкретизм збагачує текстові площини, наповнюючи їх різноманітними, одночасно прочитуваними, смислами, один із яких належить до експлікованих, а другий (інколи і третій) – до імпліцитних.****

4. Одним із активних виявів дистинктності, що репрезентує функційно-комунікативні синтаксичні інновації в сучасному мовносоціумному просторі, є збільшення кількості розчленованих похідних утворень в об'єктивному синтаксисі української мови. Активізація регулярності таких похідних – лінгвоіндивідуалізованих чи узусно закріплених – мотивована соціальними чинниками часу, розширенням впливу розмовної стихії, посиленням міжстильової взаємодії, а також комунікативно визначуваними суб'єктивними чинниками оцінки, експресії наратора, намаганням якомога повніше й вичерпніше передати значущість тієї чи тієї інформації, надаючи останній інтонаційного виділення. Розчленування цілісної синтаксичної одиниці відображає емоційно-ситуативний стан суб'єкта-наратора, намагання максималізувати вплив на адресата. У цьому разі значущим постає й те, що адресат здебільшого найоптимальніше реагує на ініціальні й фінальні (кінцеві) компоненти. Збільшення інформаційно-сислової ємності реченнєвих одиниць (Zahnitko 2011: 874–901) активізує необхідність виділення функційно навантажених елементів. Тому мотиватори (причинні чи інші) набувають статусу відносної автономії, водночас змістово перебуваючи в силовому полі головної синтаксичної одиниці: *Коли я вже почав будувати пам'ятник Тарасові Шевченку у Варшаві, приїхав до Польщі Леонід Кучма, сказав мені надто довірливо, щоб ніхто не чув: "Я мушу вас відкликати з Варшави. **Путін сердиться. Зрозумійте мене**" (D. Pavlychko) ← *Зрозумійте мене, що я мушу вас відкликати з Варшави, бо Путін сердиться. Поєднання інверсії з розчленуванням смислової цілісності (інверсія + парцеляція) відтворює логічний плін думок адресанта, де на першому плані перебуває відчуття обов'язку (один із виявів деонтичної модальності), підпорядкування власної волі державним зацікавленням та ін. Розчленування пов'язане також із демократизацією мовлення, збільшенням рольового статусу авторського начала, прагненням адресата заповнити собою, своїм Его мовленнєвий простір, посилюючи прагматизацію останнього. Заявлені чинники мотивують створення синтагмальних ланцюжків перерваності, де кожний елемент постає граматично відчленованим та інтонаційно завершеним, а перерваність максималізує концентрацію*

уваги: *В нашому класі було всього чотири чи п'ять парт. Зате яких! Довгі, кожна на п'ятеро малюків* (В. Hryshchuk); *Мені випало сидіти з Гільком Козаком і ще кількома хуліганями, які вже залюбки курили самосад. На великій перерві. В нужнику й поза нужником. Щодо мене, то я почав курити значно пізніше. Десь з шостого класу (і так – аж до сімдесяти років)* (В. Hryshchuk).

Дистинктивність з-поміж функційно-комунікативних інновацій активізує й аналітичні тенденції в об'єктивному синтаксисі, зумовлені розширенням функційного тла конструкцій із відсутніми узгодженими формами чи іншими виявами залежності; *Дівчина з мого села. Вже мати. / Жде онуків, сива, як стерня* (D. Pavlychko). Такі й подібні утворення посилюють внутрішню ізольованість синтаксичних форм, активізують тенденції “рваного” синтаксису, відбиваючи і / чи передаючи мовленнєво-мисленнєвий процес як “потік свідомості”. Низки номінативних односкладних речень із функційно ядерними ініціальними також орієнтовані на дистинктивність, оскільки відтворюють процес виштовхування осмисленого, але граматично ще не структурованого: *Мати Гафія. Три сини. Три повстанці. / Три бандерівці збройні. Три свободи мечі. / Мамо, я знаю, як ви молилися й плакали вранці, / Коли виряджали дітей, як ридали за ними вночі* (D. Pavlychko), де ініціальне речення знаходить розвиток у п'ятому (*Мамо, я знаю, як ви молилися й плакали вранці, / Коли виряджали дітей, як ридали за ними вночі*), з яким пов'язані усі інтерпозиційні чотири (*Три сини. Три повстанці. / Три бандерівці збройні. Три свободи мечі*), що в цілісній реченнєвій структурі мали б відповідні причиново-наслідкові відношення: * *Мамо, я знаю, як ви молилися й плакали вранці, / Коли виряджали дітей* (↔ *Три сини*), *як ридали за ними вночі* (бо були вони *Три повстанці. / Три бандерівці збройні і Три свободи мечі*). Цілоком свідомо побудовано синтагмальний ланцюг односкладних номінативних речень, кожне з яких пов'язане з попереднім уточнювальними (з мотиваційним відтінком) відношеннями.

До розчленованих належать також сегментовані одиниці, що набувають особливого виміру, постаючи в ініціальній позиції й концентруючи увагу адресата. До актуалізованих сегментованих похідних належать називний уявлення, називний теми (публіцистичний номінатив), інформаційний топік – номінатив (пор.: (Zorina 2008: 62–64; 2013: 84–88)): *Благодійний аукціон. Він так і називався – “Твори добро дітям”. У Черкаському художньому музеї на благодійному аукціоні продавали роботи відомих митців та дитячі картинки* (Uriadovyi kurier. 2014.25.12) – називний теми (інформаційне виділення); *Яка любов! Минула ціла вічність, / як я любив. І марив день за днем, / що все спливе і пам'ять промине / розлуку, геть до титли й кому вивчену* (V. Stus); *Мій перший твір! Мій вистражданий / Досі я пам'ятаю жар того литва / Усе було – талант, уміння, досвід. / Чому ж такі мої жнива?* (L. Kostenko); *О хижий блиск золочених шулік! / Вони мені показують ученість. / Я теж, мабуть, не темний чоловік. / Горація читав* (L. Kostenko) – називний уявлення (експресивна функція з актуалізацією чи урочистості, чи патетичності, чи філософської кваліфікації та ін.); *Вірші без пульсу. А саме по них можна визначити, наскільки висловлене є істинним, справжнім. Не чути голосу з його модуляціями, з його всіма відтінками* (Literaturna Ukraina. 2012.22.11); *Опозиція. Ось кому зараз не позаздриш. Вже стільки чортів на них навішали, що далі ні* (Svoboda. 2014.06–12.02) – інформаційний топік (прагматично орієнтований). У сегментованих одиницях найповніше відбито особливості співвідношення інтенційно творчого задуму адресанта (внутрішнє мовлення спонукає до називання предмета) й граматично оформленої ситуації, адже наратор прагне привернути увагу адресата, налаштувати його на відповідну інформацію, експресивне тло. Для цього й застосовано психологічну настанову, яку можна прочитати лише із ширшого контексту, оточення тієї чи тієї мовної одиниці (див.: Norman 1975: 110)).

Особливими постають реалізації функційно-комунікативних синтаксичних інновацій у відхиленні від усталених граматичних моделей. У цьому разі дистинктивність зреалізована і в аграматичних конструкціях, змістове наповнення максимально активізує адресата на власну інтерпретацію сприйнятого: *“Літати не можна чекати”*: *що в Україні заважає запустити національний лоукост* (Ukraina moloda. 2019.12.01), де конструкцію *“Літати не можна чекати”* адресант має сам зінтерпретувати й надати відповідного смислового навантаження. Збільшення кількості таких утворень (побудованих за відомою синтаксичною формою зі зміною лексичного наповнення) та посилення їх регулярності підтверджує намагання наратора активізувати силове поле взаємодії з адресатом, надати йому статус співтворця, оскільки в моделі “автор–текст–реципієнт” наратор і реципієнт постають функційно значущими, а серединний компонент (текст) є настільки актуальним і функційно навантаженим, наскільки може бути прочитаним, упізнаваним: *Відступати не можна стріляти* (Silski visti. 2017.11.06); *Доглядати не можна покинути* (Holos Ukrainy. 2016.12.08); *Пари пройшли, як завжди, конструктивно. Цього разу в гарячих дебатах на лекціях з історії мистецтва* (Dara Korniy) – повна редукція граматичної основи.

Уточнення орієнтоване, з одного боку, на препозитивну реченнєву структуру, утворюючи з нею цілісне смислове тло, з другого боку, орієнтоване на постпозитивний текстовий простір, актуалізуючи його окремі компоненти: *Ім'ям Перуна клялися наші пращури при укладанні угод. Святе ім'я. Непорушне* (Dara Korniy); *Тепер Аліна, здається, знає, як Вівальді написав свої «Пори року». Він просто слухав оцей кайфовий деколи тупіт, деколи рясний біг чи просто кроки дощу. Вереск, жебоніння чи стогін вітру. Весна – небо, дощ, який будить до життя все живе. Літо – гроза й блискавки в косах ночі. Зима – жалібне завивання чи то від болю, чи то від утіхи. Осінь – прекрасна у своєму смутку й у своїй байдужості, летить назустріч світу на крилах барвистого листя* (Dara Korniy). Постпозитивні однорідні елементи *Вереск, жебоніння чи стогін вітру* доповнюють препозитивну структуру, розширюючи валентну позицію дієслова-присудка *слухав*, усі наступні речення орієнтовані на цю своїми ініціальними елементами (*Весна; Літо; Зима; Осінь*), кожний із яких набуває кваліфікаційного виміру (*Весна – небо, дощ; Літо – гроза й блискавки в косах ночі; Зима – жалібне завивання та ін.*). Кваліфікатори цих елементів можуть відповідним чином розгортати уточнювальний ряд *Вереск, жебоніння чи стогін вітру*

(зв'язок із препозитивним реченням) і водночас вони орієнтовані на *Вівальді написав свої «Пори року»*, адже пори року охоплюють весну (*Весна – небо, дощ* – вертикальний внутрішньотекстовий зв'язок першого ступеня опосередкованості), літо (*Літо – гроза й блискавки в косах ночі* – вертикальний внутрішньотекстовий зв'язок другого ступеня опосередкованості), зиму (*Зима – жалібно завивання* – вертикальний внутрішньотекстовий зв'язок третього ступеня опосередкованості), осінь (*Осінь – прекрасна у своєму смутку й у своїй байдужості* – вертикальний внутрішньотекстовий зв'язок четвертого ступеня опосередкованості).

5. Функційно-комунікативними інноваціями в об'єктивному мовносоціумному синтаксисі 3-поміж інших постають уточнення, ущільнення, доповнення лінійно-реченнєвої структури, виділення й виокремлення окремих компонентів у будові речення, логізація, контамінація та інші, що адекватно реалізують основні складники категорії дистинктності. Сучасні функційно-комунікативні інновації є ситуативно мотивованими й прагматично орієнтованими, у своїй сукупності вони окреслюють активно силове поле реалізації комунікативних настанов адресанта, його інтенцій. Об'єктивний мовносоціумний синтаксис ґрунтований на дискурсивних практиках, його пізнання й вивчення в цілісності можливе лише за умови щонайповнішого охоплення усього розмаїття дискурсів у їхньому процесуальному й результативному виявах. Перспективним постає аналіз функційно-комунікативних синтаксичних інновацій у різних дискурсивних практиках, встановленні жанрового закріплення тих чи тих інновацій за відповідними ситуаціями, їхній співвідносності з комунікативними жанрами та інтенціями, з'ясування квантитативних вимірів ядерної, напівпериферійної та периферійної площин категорії дистинктності в сучасних дискурсах, визначенні типологічних моделей дистинктності, діагностування узуальних і мовленнєвих реалізацій уточнення, доповнення, ускладнення, виокремлення та ін. До того ж значущим є вивчення співвідносності складників дистинктності, її складників з іншими функційно подібними і / чи функційно неподібними функційно-комунікативними синтаксичними інноваціями в сучасному граматичному ладі.

References

- Akimova, Galina. *Novoe v sintaksise sovremennogo russkogo yazyika (New in the syntax of modern Russian language)*. Moskva: Vysshaya shkola, 1994. Print.
- Balli, Sharl'. *Frantsuzskaya stilistika (French style)*. Moskva: Editorial URSS, 2001. Print.
- Bacevych, Floriy. *Osnovy komunikativnoi linhvistyky (Fundamentals of Communicative Linguistics)*. Kyiv: Akademiia, 2004. Print.
- Valgina, Nadezhda. *Aktivnyie protsessy v sovremennom russkom yazyike (Active processes in modern Russian)*. Moskva: Logos, 2003. Print.
- Zahnitko, Anatolii. *Teoretychna hramatyka suchasnoi ukrainskoi movy. Morfolohiia. Syntaksys (Theoretical grammar of modern Ukrainian. Morphology. Syntax)*. Donetsk: VKF «BAO», 2011. Print.
- Zahnitko, Anatolii. *Slovyk suchasnoi linhvistyky: poniattia i terminy: V 4-kh t. (Dictionary of Modern Linguistics: Concepts and Terms: In 4 vols.)*. Donetsk: Donetskyi natsionalnyi universytet, 2012. Print.
- Zahnitko, Anatolii. *Movnyi prostir hramatyky (Linguistic space of grammar)*. Vinnytsia: Tvory, 2018. Print.
- Zolotova, Galina, Onipenko, Nadezhda, Sidorova, Marina. *Kommunikativnaya grammatika russkogo yazyika (Communicative grammar of the Russian language)*. Moskva: Institut russkogo yazyika, 2002. Print.
- Zorina, Yulia. "Teoriia shementatsii v linhvistytsi (Segmentation theory in linguistics)". *Mova I kul'tura (Language and culture)* 10. V. X (110) (2008): 62–64. Print.
- Zorina, Yulia. «"Nazyvnyi uivlennia" i "nazyvnyi temy" yak linhvistychni terminy ("Nominal Imagination" and "Noun Theme" as Linguistic Terms)». *Linhvistychni studii Linguistic Studies (Linguistic studios Linguistic Studies)* 27 (2013): 84–88. Print.
- Kostovska, A. "Piat riznovydiv dyskryminatsii zhinok u ZMI (Five varieties of discrimination against women in the media)". *Zapysky z ukrainskoho movoznavstva (Notes from Ukrainian Movement)* 24(2) (2017): 51–58. Print.
- Lyubeznova, Natalya. *Aktivnyie protsessy v sovremennom russkom yazyike (Active processes in modern Russian)*. Saratov: Saratovskiy gosudarstvennyy sotsialno-ekonomicheskyy universitet, 2010. Print.
- Mozhova, Y. "Partseliatsiia yak yavyshe ekspresyvnogo syntaksysu (na materialy nimetskykh reportazhiv) (Parcellation as a phenomenon of expressive syntax (based on German reports))". *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriya: Filolohichna (Scientific notes of Ostroh Academy National University. Series: Philological)* 30 (2012): 68–71. Print.
- Mihaylov, Leonid. *Kommunikativnaya grammatika nemetskogo yazyika (Communicative German Grammar)*. Moskva: Vysshaya shkola, 1994. Print.
- Norman, Boris. *Sintaksis rechevoy deyatelnosti (Speech syntax)*. Minsk: Vysshaya shkola, 1978. Print.
- Petriv, Kh. "Partseliatsiia yak pryom ekspresyvnogo syntaksysu v systemi idiostyliu Oksany Pakhlovskoi (Partnership as a primer of expressive syntax in the system of idostyle Oksani Pakhlovsky)". *Linhvostylistychni studii (Linguistic studies studio)* 2 (2015): 126–133. Print.
- Skovorodnikov, Aleksandr. *Ekspressivnyie sintaksicheskie konstruksii sovremennogo russkogo literaturnogo yazyika: opyt sistemnogo issledovaniya (Expressive syntactic constructions of the modern Russian literary language: the experience of systemic research)*. Tomsk: Tomskiy universitet, 1981. Print.
- Strelnikova, A. "Kommunikativnaya grammatika angliyskogo yazyika: metodyi prepodavaniya v tehničeskomo vuze. (Communicative Grammar of the English Language: Teaching Methods at a Technical University)". *Molodoy ucheniy (Young scientist)* 8 (2015): 1039–1042.

Taranenko, Oleksandr. *Aktualizovani modeli v systemi slovtvorennia suchasnoi ukrainskoi movy (kinets XX – pochatok XXI st.) (Models Updated in the System of Word Formation of Modern Ukrainian Language (end of XX – Beginning of XXI Century))*. Kyiv: Vydavnychi Dim Dmytra Buraho, 2015. Print.

Toftul, Mykhailo. *Lohika: slovnyk-dovidnyk (Logic: Dictionary dictionary)*. Kyiv: Akademiia, 2012. Print.

Haritonova, Ekaterina. “*Dinamika strukturyi sintaksisa sroemennogo russkogo yazyika: tendentsii k ekonomichnosti i k distinktnosti (The dynamics of the syntax structure of the modern Russian language: trends towards efficiency and distinction)*.” Diss. Volgograd: Volgograd Gosudarstvennyi U, 2014. Abstract. Print.

Yungerova, O. “*Partsellirovannaya konstruktsiya kak mikrotekst (Parcel design as microtext)*”. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta (Bulletin of the Chelyabinsk State Pedagogical University)* 7 (2002): 330–336. Print.

List of sources

Avramenko Oleh., Avramenko, Valentyn. *Zori v tvoikh doloniakh (Dawn in your palms)*. Kyiv : Zelenyi pes, 2007. Print.

Andriiashyk, Roman. *Liudy zi strakhu (People out of fear)*. Kyiv : Dnipro, 1983. Print.

Andrukhovych, Sofiia. *Stari liudy (Old people)*. Ivano-Frankivsk : Lileia-NVo, 2003. Print.

Antonenko-Davydovych, Borys. *Vybrane : povisti, opovidannia, novely (Favorites: stories, stories, novels)*. Kyiv : Dnipro, 1996. Print.

Bahirova, Vira. *Anhel (Angel)*. Ivano-Frankivsk: Nova zoria, 2006. Print.

Bahrianyi, Ivan. *Liudyna bizhyt nad prirvoiu (Man running over the abyss)*. Kyiv : Znannia, 2016. Print.

Berdnyk, Oles. *Komentar Dazhboha (Dazhbog's cCmment)*. Kyiv : Ukrainskyi pysmennyk, 1996. Print.

Bichuia, Nina. *Shpaha Slavky Berkuty (Sword of Slavka Golden eagle)*. Kyiv : Ukrainskyi pysmennyk, 2001. Print.

Vasylychenko, Stepan. *Talant (Talent)*. Kyiv : Znannia, 2014. Print.

Vynnychenko, Volodymyr. *Vybrani tvory (Selected Works)*. Kyiv : Saksent plius, 1980. Print.

Vynnychuk, Yurii. *Divy nochi (Virgin of the Night)*. Lviv : Kameniar, 1998. Print.

Honchar, Oles. *Spohad pro okean (Memories of the Ocean)*. Kyiv : Veselka, 1995. Print.

Hryshchuk, B. “*Sklianka zelterskoi vody z vyshnevym syropom (Glass of Celery Water With Cherry Syrup)*”. *Slovo Prosvity (The word Enlightenment)* 2 (2019). 7–8.

Hutsalo, Yevhen. *Zapakh kropu (The Smell of Dill)*. Kyiv : Dnipro, 1996. Print.

Deresh, Liubko. *Trokhy pitmy abo Na kraiu svitu (A little Darkness or On the Cdge of the World)*. Kharkiv : Knyzhkovyi Klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2007. Print.

Yeshkiliuv, Volodymyr. *Efekt Yarkovskoho. Te, kotre – kholod, te, yake – smert (The Yarkovsky Effect. Those who are Cold, Chose who are Death)*. Kharkiv : Folio, 2015. Print.

Zahrebelnyi, Pavlo. *Roksolana (Roxolana)*. Kyiv : Dnipro, 1988. Print.

Irvanets, Oleksandr. *Mii khrest (My cross)*. Kharkiv : Folio, 2010. Print.

Kornii, Dara. *Honykhmarnyk (Hawthorn)*. Kharkiv : Knyzhkovyi Klub «Klub Simeinoho Dozvillia», 2010. Print.

Kostenko, Lina. *Vybrane (Favorites)*. Kyiv : Dnipro Костенко Л. Выбране. Київ : Дніпро, 1989. 301 с.

Livyt'ska-Kholodna, Natalia. *Sim liter (Seven Letters)*. Varshava : Variiah, 1937. Print.

Lohvyn, Yurii. *Zakliattia vidmaka (The Spell of the Witch)*. Kyiv : Ukrainskyi pysmennyk, 1995. Print.

Pavlychko, Dmytro. *Omela (Mistletoe)*. Kyiv : Yaroslaviv Val, 2017. Print.

Pavlychko, Dmytro. *Spohady. T. 4 (Memoirs. Vol. 4)*. Kyiv : Yaroslaviv Val, 2018. Print.

Pakhlovska, Oksana. *Ye.-Ya. Ave, Europa!: st., dop., publits. (1989–2008) (E.-J. Ave, Europa!: Art., Extra, Public (1989–2008))*. Kyiv : Univ. vyd-vo PULSARY, 2008. Print.

Pluzhnyk, Yevhen. *Vybrani tvory (Selected Works)*. Kyiv : Dnipro, 1998. Print.

Postnyk, L. *Osinni khurdelytsi (Autumn Hurdles)*. Kyiv : Ukrainskyi pysmennyk, 2011. Print.

Protsiuk, Stepan. *Analiz krovi (Blood tes)*. Kyiv : Hrani-T, 2010. Print.

Rozdobudko, Iren. *Vse, shcho ya khotila... (All I wanted was ...)*. Kharkiv : Folio, 2008. Print.

Stus, Vasyi. *Tvory: U 4-kh t., 6-ty kn. (Works: In 4 volumes, 6 books.)*. Lviv, 1994. Print.

“*Filosofesa, fotohrafynia... (Philosopher, photographer...)*.” *HRINChENKOinform: suspilno-politychne vydannia (Rezhyum dostup): [http://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/vchytelko-moya/#.Xc7t\(QdUzbIU](http://grinchenko-inform.kubg.edu.ua/vchytelko-moya/#.Xc7t(QdUzbIU) (12.06.2019))*.

Franko, Ivan. *Vybrani tvory : [poezii, opovidannia, povisti] (Selected Works: [Poetry, Stories])*. Kyiv : Hramota, 2014. Print.

Khvylovyi, Mykola. *Tvory: U 2-kh t. (Works: In 2 volumes.)*. Kyiv : Dnipro, 1990. Print.

Tsyba, Mykhailo. *Soldatky (Soldiers)*. Kyiv : Dnipro, 1989. Print.

Надійшла до редакції 17 жовтня 2019 року.

FUNCTIONAL-COMUNICATIVE INNOVATIONS IN MODERN SYNTAX: OBJECTIVE SPACE

Anatoliy Zahnitko

The Department of the General and Applied Linguistics and Slavonic Philology, Vasyi' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

Abstract

Background: Lingual-social grammar belongs to the active pattern of grammars because it reflects the entire volume of language functioning in its consistency and manifestations. Its units are not brought under regulations, and communicative dimension occurs to be its main functional one. Lingual-social grammar is objective due to the fact that addresser's lingual intentions, which make the tasks of the situation with an appropriate presupposition resource objective, appear to be the main field of functioning. Grammar, in which both subject-addresser and subject-addressee are becoming active, is also subjective considering that the addresser anticipates the existence of certain amount of addressee's knowledge. The problems of the lingual-social grammar were in the view of the Task force of the Department of General and Applied Linguistics and Slavonic Philology of Vasyl' Stus Donetsk National University. It has been working in 2015–2017 on the topic “Communicative-Pragmatic and Discourse-Grammatical Linguo-Personology: Lingual Personality Structuring and Its Computerized Modeling” (state registration number 0115U000088) (2015-2017)» and has been extending its certain aspects in the research topic “Objective and Subjective Grammar: Communicative-Cognitive and Pragmatic-Linguo-Computational Dimensions” (0118U003137) (2018-2020)». The issues of communicative grammar are considered by F. Batsyevych (Bactvych 2004), H. Zolotova, N. Onypenko, M. Sydorova, L. Mykhaylov, additionally to this studies of communicative grammar in the didactic aspect are adjacent to it (A. Strelnykova and others). In terms of communicative-linguistic studies the matter of communicative registers, speech acts and speech and / or communicative genres (typology, form, structure, etc.), communicative and communicative-pragmatic situations, determination of the intercultural and interpersonal communication peculiarities, correlation / non-correlation of verbal and non-verbal communication and so on has become actual. Determining the innovative processes in the modern linguo-social objective syntax including outlining the tendencies of complicacy and over-complicacy of conventional syntactic units, which are system determined, and, at the same time, tracing the cutting-edge tendencies of segmentation, disjuncture and extraction of one or another constituent out of the integral structures, which in a whole represent distinction paradigm, has become actual.

Purpose: The purpose of the research is to define qualification and classification parameters of segmentation, amplification within the limits of implementation of distinctions of functional-communicative innovations including defining the substantive and / or non-favourite linear-contextual, both text-oriented vertical and text-oriented horizontal positions. The defined purpose evokes resolving the relevant tasks: 1) to qualify segmentation and amplification within the distinction category; 2) to determine the main variety of functional-communicative innovations in linear-contextual in-sentence and text-oriented vertical paradigm; 3) to classify segmentation, parceling, logization in the lingual-social objective-syntactic dimension; 4) to define functional yield of segmentation and amplification, violation of internal syntagmatic deviant from coordination within the in-sentence structure; 5) to characterize correspondence of centripetal and centrifugal forces in the in-sentence structure with distinctive strong points.

The theoretical value of the research is caused by deep distinction reasoning in objective linguo-social grammar on the syntax and morphology levels including defining segmentation and amplification status, logization in the structure of the distinction category. The novelty of the analysis is defined by distinction clarification in diverse in-system units (internal textual formations) and distinguishing its correlation with other equal and non-equal derivatives. The practical value of the study is foregrounded by the opportunity to use its results in the university practical courses on syntax of the language theory and general linguistics, scientific researches on active processes in grammar harmony of Ukrainian and other Slavonic languages investigations.

Results: Functional-communicative syntax innovations enclose various spectra of expressions among which distinction appears to be the most widespread. Distinction is reasoned by the tasks of the most accurate reproduction of situation-oriented and pragmatic-intentional senses in productive dynamic derivatives where we can observe functionally motivated linguo-individualizations that, being systematically symmetrized, considerably cover lingual lacunas. Some of them reflect peculiarities of the modern society pragmatization. In particular, feminitives, which belongs to the list mentioned above, mainstream current gender-reasoned lingual-social area as well as reducing the variety of non-declension nouns (according to the other terminology – a zero-case noun).

One of the active kinds of distinction, which represents functional-communicative syntax innovations in the modern lingual-social space, is making the number of decomposed derivatives in the objective syntax of the Ukrainian language bigger. Activation of the frequency of such derivatives – linguo-individualised or usage-fixed – is influenced by the social time factor, by widening the speech power influence, strengthening inter-stylistic interaction as well as by subjective assessment factors, narrator's expressions, which are communicatively defined, by trials to deliver the value of any information fully and more complete, emphasizing on the last with the help of intonation. Segmentation of a holistic syntactic unit reflects emotional-contextual condition of a subject-narrator and efforts to maximize influence on an addressee. In this case the fact that an addressee mostly adequately reacts to initial and final (terminal) constituents appears to be significant. Informative and conceptual capacity of the sentence units' increase evokes the necessity to distinguish functionally loaded elements. That is why motivators (causative and others) gain the status of autonomy being at the same time in the power point of the main syntactic unit.

Discussion: Amplifications, contractions, linear-sentence structure complement, segmentation and disjuncture of individual elements in the sentence structure, logization, contamination, etc, which properly introduce the key constituents of the category of distinction, occur functional-communicative innovations in objective lingual-social syntax among others. Modern functional-communicative innovations are situation-grounded and pragmatically-oriented; in its complexity they extensively outline the vector of implementation of addresser's communicative attitudes, his / her intentions. Objective lingual-social syntax is based on the discourse practices, its cognition and studying integrally is possible only under

assuming complete coverage of the entire discourses' diversity within their processual and terminative performance. Analysis of functional-communicative syntax innovations within different discourse practices, establishing genre consolidation either innovations according to corresponding situations, their correlation with communicative genres and intentions, finding out quantitative dimension of nuclear, semiperipheral and peripheral flat of the distinction category in modern discourses, defining typological samples of distinction, diagnosing the usage and speech performances of amplification, complement, complexity, segregation, etc., are becoming perspective. Moreover, investigation of correlation between constituents of distinction, its constituents with other functionally similar and/or functionally different functional-communicative syntax innovations in the modern grammar picture is becoming significant.

Keywords: segmentation, complement, functional-communicative innovation, objective syntax, logization.

Vitae

Anatoliy Zagnitko is Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of NAS of Ukraine, Head of Department of General and Applied Linguistics and Slavonic Philology at Vasyl' Stus Donetsk National University. His areas of research interests include functional linguistics, cognitive linguistics, comparative linguistics, categorical linguistics, lexicographic linguistics, and text linguistics.

Correspondence: a.zagnitko@donnu.edu.ua